

pomembnih za jugoslovansko in avstrijsko zgodovinopisje, sicer pa menim, da je velik del gradiva v knjigi predvsem zato, da je zadoščeno zgodovinski natančnosti in težnji po popolnosti.

Sklepno bi ob kratki oceni objavljenega gradiva lahko pritrdili uredniku Wodakove zapuščine. Gradivo je pomembno tudi kot vir za odnos britanske vlade do pogajanj o avstrijski državni pogodbi v prvih petih letih po koncu vojne, še posebej ob upoštevanju dejstva, da uradni viri za ves ta čas še niso dosegli (po nekaterih podatkih so britanski viri dosegli do konca leta 1947). Gradivo se dotika tudi avstrijske notranje politike, zlasti odnosa ÖVP : SPÖ, denacifikacije in neonacizma v Avstriji. Tudi raziskovalci teh dogajanj bodo lahko s pridom uporabili objavljeno korespondenco, čeprav ne bodo z njo bistveno spremenili že znane slike.

Urednik knjige Reinhold Wagnleiter je opravil veliko delo. Spremna beseda, uvod, označitev vrednosti Wodakove zapuščine, življenjepis avtorja korespondence, osebni register in seznam okrajšav gotovo ni delo, ki bi se dalo opraviti hitro. Wagnleiter pa je to delo opravil tudi dobro. Vsi omenjeni dodatki h knjigi virov v mnogočem prispevajo k celovitosti publikacije in morebitnega nepoučenega bralca uspešno uvajajo v tematiko. Skupaj z znanstvenim aparatom, ki je prisoten pri dodatkih in pri korespondenci, je knjiga skoraj vzorno urejena. Skoraj pravim zato, ker vendarle manjka pomemben del, ki bi publikacijo uvrstil med res uporabljive knjige. Manjka namreč stvarni register. Brez njega je uporabnost knjige bistveno zmanjšana. Bralec mora najmanj prelistati 1012 strani dolgo knjigo, da bi lahko vsaj približno vedel, kje naj išče željeno tematiko. Sestavljanje stvarnega kazala je sicer mukotrpno in dolgotrajno delo, toda ob že opravljenem delu bi se gotovo izplačalo storiti še ta korak.

Dušan Nečak

Nadja Maganja, Trieste 1945—1949, Nascita del movimento politico autonomo sloveno. Trieste-Trst: Krožek za družbena vprašanja »Virgil Šček«, 1980, 267 strani.

Pojav posebnih političnih grupacij, ki so se pri Slovencih v Italiji pojavile v začetku leta 1947 in tako končale do takrat enotno nastopanje v okviru Osvobodilne fronte, je bil nedvomno pomemben mejnik v povojni zgodovini naše skupnosti v tej sosednji državi. Nekoliko kasneje je prišlo do podobne »ločitve duhov« tudi med slovensko manjšino v Avstriji.

Razvoja dogodkov te vrste na Tržaškem se je v svoji diplomski nalogi na tržaški filozofski fakulteti lotila Nadja Maganja. Svoje delo je obrnila novembra 1979. Leta 1980 je njeno raziskavo, ki je bila napisana v italijanščini, objavil Krožek za družbena vprašanja »Virgil Šček«. Njegov predsednik dr. Rafko Dolhar, sicer politik Slovenske skupnosti, politične grupacije, ki izhaja iz omenjenih skupin, nastalih leta 1947, postavlja v uvodu k delu Maganjeve zanimivo vprašanje o pomenu in razlikah med kroniko in zgodovinskim delom v pravem pomenu besede, razmišlja, kdaj preneha zgolj beleženje podatkov in se začne njihovo sistematično urejanje ter kritično analiziranje. Avtoričin prispevek označuje za zaslužen začetek zbiranja in urejanja podatkov o polpretekli dobi na Tržaškem. To še ni in ne more biti dokončna beseda o nekem zgodovinskem obdobju, je pa podlaga za razmišljanje, opredeljevanje in odločanje o njem.

Avtorica je razdelila svoje delo na več poglavij, od katerih ima vsako posebno, zelo bogate opombe. Pregled začenja z orisom razvoja Slovencev v Primorju do začetka 2. svetovne vojne, nadaljuje pa s prikazom jugoslovanske uprave v Trstu do njene zamenjave z anglo-ameriško vojaško upravo. Težišče orisa je na nastanku Slovenske demokratske zveze ter Slovenske krščansko socialne zveze, na boju slovenskih političnih sil v Trstu za narodnostne pravice, na razcepu sil leveice, ki je bil posledica informbirojevskega spora ter na rezultatih volitev leta 1949.

Avtorica se je lotila svojega dela zelo temeljito, o čemer pričajo uporabljeni viri in literatura. Podatke je črpala iz arhivov Slovenskega ljudskega gibanja, Neodvisnih Slovencev ter Slovenske krščansko socialne zveze, iz osmih intervjujev, časopisov vseh političnih barv ter izredno obširnega števila objavljenih knjig in člankov (slovenskih, ki so izšli tostran in onstran naših državnih meja, ter tujih). Svoje delo je opremila tudi z abecednim kazalom imen.

Nadja Maganja obravnava vprašanje nastanka slovenskega avtonomnega političnega gibanja temeljito in objektivno, seveda pa njen pregled kot pionirsko delo na tem področju že zato, ker je pionirsko, »kliče« k preverjanju in dodatnemu osvetljevanju navedenih podatkov in zaključkov. Avtoričina nedvomna zasluga je, da je strnila množico podatkov, razpršenih po posameznih dokumentih, časopisih

in publikacijah ter da je pritegnila tudi priče dogodkov, ki so zaradi bioloških zakonov vedno redkejše. Zlasti to nepovratno izgubljanje prič je problem, s katerim se spopada vsak proučevalec polpretekle zgodovine.

Kot vemo, »boleha« slovensko zgodovinopisje prav na raziskovanju obdobja po letu 1945, zato je prispevek Nadje Maganje toliko dragocenejši.

Andrej Vovko

Arhivsko društvo Slovenije in arhivi Slovenije

izdajajo glasilo **ARHIVI**, ki je doslej izšlo v štirih letnikih (1978—1981). ARHIVI prinašajo razprave in članke s področja arhivistike in zgodovine institucij, seznanjajo z arhivskim gradivom in ga objavljajo, poročajo o delu arhivskih organizacij in Arhivskega društva Slovenije ter podajajo bibliografijo s področja arhivistike.

Revijo ARHIVI lahko naročite na naslov: Arhivsko društvo Slovenije, YU-61000 Ljubljana, Zvezdarska 1.